

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economii numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tariful a cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Sărbări latine.

Expoziția națională din București va fi și privilegiu pentru niște prea frumoase sărbări de înfrățire a popoarelor de gintă (seminție) latină: poporul român cu cel francez, italian, spaniol și portuglez.

Sărbările vor avea loc în luna lui August, întocmite frumos de comitete a acestor popoare, comitete cari acum pregătesc ce-i de pregătit în Paris, Roma, Madrid și Lisabona, apoi să vor întruni la București. Fiecare neam să va înfățișa la sărbări cu o Regină aleasă anume din sinul fiicelor neamului său, și și Bucureștii își vor alege Regina lor pentru sărbări.

Va fi un minunat privilegiu de înfrățire a legăturilor de frație între fruntașii acestor popoare coboritoare din aceeași obirșie, din marea seminție a glorioșilor Romani, cari azi formează împreună Ginta-Latină.

Alegere la Lipova.

Ajungând gol scaunul de deputat al cercului Lipova (fostul deputat a fost numit fișpan), — la Lipova va fi alegere nouă.

Fiindcă în cerc numărul alegătorilor români e mult mai mare ca al Maghiarilor și celorlalte limbi toate, — fruntașii români din partea locului s'au hotărât să iee luptă și aci. Pe noroc. Da de s'a luminat destul de bine poporul și aici și e în stare a să avinta la o faptă mare!

În statul lor fruntașii s'au gândit la de toți iubitul și înflăcăratul naționalist Dr. Victor Bontescu dela Hațeg și i-au adresat rugare să primească candidatura. Căci cu focul inimii dsale și cu graiu-i fermecat, au nădejde că va cuceri cercul.

Frumoasă închipuire. Am dori din toată inima întruparea ei. — Nu știm încă dacă dl Dr. Bontescu a primit ori nu, a lua lupta.

„Factor politic“.

La București a apărut ziarul „Neamul Românesc“ condus de dl prof. universitar N. Iorga, cu scopul vrednic de laudă, de a reoglinda, cât de rezumatic macar, mișcarea vieții culturale, politice, economice și de tot felul, a Românilor de pretutindenea. În numărul său prim deja, numitul ziar a publicat o corespondență din comitatul Hunedoarei (și nu „Inidoarei“ cum au schimonosit acolo numirea comitatului nostru), în care să spunea, ca cronică a zilei, ca notă a momentului, că Români în acest comitat, în urma voiniceștilor lupte naționale activiste din anii din urmă, — au ajuns a fi socotiți drept un factor politic peste care nu să mai poate trece așa ușor, cum să trecea în anii de nainte, în era pasivității.

Asta și noi o credem și o susținem că e așa. Dar tare ce a înțepat constatarea acestui adevăr, pe doi matadori pasiviști dela noi! Unul oblu din Cluj a protestat contra acelei corespondențe, spunind că a fost „nepotrivită“ (?), căci ea drept ironie a sorții prezintă pe Români ca factori politici... și alte profunđități pasiviste. — Iar' al doilea, pasivistul dela Brașov, sau mai drept

spus credinciosul său corespondent din Deva, — s'a sufulcat chiar mânios, și pe o pagină întreagă îndesată din „Gazeta Transilvaniei“, a asudat zdrobindu-să să răstoarne spusa din scrisoarea cu pricina.

Corespondentul ce trimisese „Neamului Românesc“ acea scrisoare, s'a și vîrît în pămînt de atunci. Văzînd la ce discuții pot da anză scrisese sale sincere, n'a mai scris nimic, că numai făcea bucluc d-lui Iorga cu amicului dela Cluj și cu celelalte foi din trifoiu, dela Deva și Brașov.

Dar' uite, lucru naibii, părerea corespondentului bombardat al „Neamului Rom.“ vin de o recunoșcă și o mărturisesc chiar aceia, cari mai mult s'au ferit până azi a recunoaște așa ceva: făuritorii politice oficiale maghiare! Într'adevăr foaia „*Hunyadvörmege*“, foarte apropiată de cercurile oficiale maghiare din Deva, ba chiar organ al lor, — scriînd în numărul său dela 28 Iulie despre poziția ce o are un comite suprem (fișpan) în fruntea comitatului Hunedoarei, zicea printre altele:

„...Fișpanatul comitatului Hunedoarei nu e din pozițiile cele mai trandafirii... Cel-ce cunoaște stările publice din comitat, acela va ști-o foarte bine, că din care parte a inteligenții maghiare poate aștepta sprigin, —

„De altă parte un politician serios, care își știe aprecia situația în toată întregime ei, trebuie să-și facă samă și cu chestia românească, peste carea azi deja nu să mai poate trece nici prin tăcere mortală asupra ei, nici prin brutalitate!

„Cel-ce ar face una din acestea din urmă, acela și-ar pecetlui însuși căderea, încă în ziua instalării sale!“

Etc.

Asigurăm pe agerii văzători dela „Răvașul“ ca și pe venerabilii dela „Gazeta“, că nu noi am cerut foi maghiare să scrie aceste șire! Ci, iaca, vine și recunoaște ea de sine, aceea-ce corespondentul „Neamului Românesc“ afirmase în o clipă care îl îndreptăța și mai mult, a afirma așa ceva.

Multe s'ar putea spune aci. Dar' mai bine le lăsăm în pace!

Frații noștri cetitori din popor însă, pentru care mai ales scriem această foaie, iee cu mulțumire la cunoștință mărturisirile foi maghiare, ca sămă că noi la luptă bună am chemat și chemăm poporul, și în citva am și atins o parte a țintelor acestor lupte! Doar' e știut că nu de mult în sala comitatului nostru ni-să arunca cu îngimfăre în obraz vorba: „Nu recunoaștem partid național românesc!, nu există!, cum nu există nici chestie de naționalitate aici!“ — Dar' uite cum de altfel vorbesc azi cu noi și despre noi! — Iar' că „Răvașul“ și „Gazeta“ n'ar vrea să ne lasă să vedem aceea ce ne arată ochii și să auzim aceea ce ne prinde urechea, — asta încă-i „fapt“, dar' un fapt contrar — *faptelor!*

Românește — în dietă!

Dl Dr. Alex. Vajda-Voevod, deputatul Ighiului, a băgat în draci pe patrioți în ședința de Luni (9 Iulie) a dietei, că i-a făcut să asculte vorbă românească!

Anume vrînd să arate fățarnicia ministrilor, cari în faptă lucră tot contra Românilor, iar' prin vorbe frumos sunătoare cearcă să imbete pe popor, că ei li-ar voi bine și Românilor, — a luat nainte foaia „Lu-

mina“ pe care Kossuth o scoate în limba românească, arătîndu-să prin ea ca te miri ce om drept și binevoitor Românilor. Și Kossuth a publicat în aceea foaie o declarație subscrisă de numele lui, și pe acea declarație Dr. Vajda s'a pus s'o cetească în original, adecă cum e scrisă în „Lumina“: românește!

Pe patrioți îi apucau năbădăile și îndată au năpădit asupra lui cu strigăte: *Ungurește! ungurește!* — dar' el n'avea habar, căci așa în firul vorbirii, a ceti câte-o parte din vre-o scrisoare ori carte, să obicnuește. Numai nainte Dr. Polyt cetise în firul vorbirii sale, nește părți franțuzești dintr'un scriitor vestit francez, altul le citase ceva nemțește. Erau deprinși ei, deputații, cu așa ceva. Dar' cu citate românești nu-i omenise încă nimeni! Dr. Vajda a zis: haid să vă dau fitil la urechi cu românească!

Un deputat văzînd că intreruperile nu l'au oprit îndată, ci el dă nainte în limba română, a strigat:

— Uite la obraznicu, că încă tot cetește!..

„In fere, cu ei!“

Ziarul „Budapesti Napló“ află, că ministrul treburilor din lăutru ale țării (dl Andrassy) ar fi trimis o poruncă secretă (care să fie ținută în taină), cătră toate posturile de gendarmi, prin care să le fi dat acestora îndrumări cum să se poarte, din cale-afară aspru, cu socialiștii! Ci-că în tainica poruncă a ministrului, să fie spus, că îndată ce ici-colea mai sunt mișcări îndrăznețe socialiste, vătavi mișcărilor să fie fără multă întrebare arestați ca tulburători a bunei rîndueli de obște, ba chiar' puși în fere!

De-o fi asta adevărat, și noi n'avem de ce ne indoi că o fi așa, — apoi porunceala asta a „contelui negru“ Andrassy, e într'adevăr un pas înainte spre — Siberia. Insași foaia maghiară numită, nu să poate mira din destul de această poruncă stranie.

Vorbînd despre ea, numita foaie scrie printre altele:

„Ce vrea guvernul cu asta? Să stîrpească socializmul?... Dar' socializmul e o idee (un plan, o țintă). Și ideea nu poate fi omorită, nici ferecată în lanțuri! Dacă o bagi în temniță, ideea să străcoară și răvarsă în afară prin crepăturile de printre cărămizile temniței. Dacă pe apostolii ei îi ucizi, gîndul udat cu singele lor de ucenici, să prefacă în credeu! (Aci ziarul maghiar arată cum s'a întărit și răspîndit socializmul, în alte țări, și toate sforțările de a-l zdrobi, mai tare l'au întărit. Apoi urmează:)

„Și la noi totuși: „In fere cu ei!“ — Dacă cutează să se organizeze (să-și caute legături între sine și să-și așeze conducere), dacă să năzuiesc spre piată mai bună, dacă să mișcă în ei mîndria de om, — statul își trimite asupra lor gendarmii săi, și își umple cu ei temnițele.

„Crede într'adevăr ocîrmuirea, că în felul acesta o să se ferească față cu această mișcare? Dacă crede, suntem izbiți de hăbăucia ei! Dacă nu crede, ne înfiorăm de nemernicia ei! Căci atunci, acea politică,

căreia nu-i mai pasă de sfințenia libertății personale chezeșuită de lege, aruncă zi de zi în temniță oameni nevinovați, pentru credința lor politică ori pentru principiile lor sociale, atunci această politică nemernic de teroristă (care vrea să înspăimînte), e cea mai ticăloasă faptă de nimic, care s'a săvîrșit vre-odată în numele statului ungari!“

Și ziarul maghiar încheie spunînd, că guvernul lui Kossuth a nume pune la cale scandale cu socialiștii, pentru a putea arăta apoi la Viena, că poporul în Ungaria nu e copt pentru a căpăta votul universal, că iacă și așa e tot de harță cu el!

Am dat aci, aceste izbucniri a foi maghiare, mai ales pentru aceea, că spusele ei despre purtarea ocîrmuirii față cu socialiștii, să potrivește de minune, ba încă peste atît!, față cu purtarea aceleiași ocîrmuirii față cu mișcarea națională a popoarelor nemaghiare! Din prostie în prostie și din crimă în crimă calcă acest guvern și față de popoarele nemaghiare, ba față de ele mai ales ca față de socialiști!

„Ideea însă“ (în cazul nostru ideea, pornirea, spre desvoltare națională a popoarelor) — drept are ziarul maghiar — „nu poate fi omorită, nici pusă în fere!“ Dacă o bagi în temniță, ea să strecoară și să revarsă în afară prin crepăturile de printre cărămizile temniței“, — și să răvarsă peste toate plaiurile locuite de acelaș neam, și înfrățește și rodește!

Dar' glavele patriotice nu pot pricepe acest mare adevăr.

Din dietă

— Ședința dela 4 Iulie. —

Din vorbirea dlui dep. V. Goldiș.

Onorată dietă! Onorabilul meu coleg Mérey Lajos, la sfîrșitul vorbirii sale, unde să ocupă cu cele spuse de M. Polyt, a zis, țintînd la noi: „dacă domnia-voastră (nemaghiarii) vă asămănați ca naționalități cari alcătuiesc stat de sine și prin aceasta descoperiți că vreți să ajungeți aici stat neatîrnător“ și așa mai departe...

Onorată dietă! Sunt dator, în numele partidului nostru, să protestez în chipul cel mai hotărît împotriva acestei ponegriri. Nici-odată, prin nici un program, partidul naționalităților n'a spus că naționalitățile aici, în țara asta, vor să fie stat deosebit, ci au voe, aici în dietă, unde să fac legile, să-și elupte drepturile firești de om! Chestia națională e veche, străveche. Este chestie care negreșit trebuie deslegată și cred că nici nu este bărbat politic în țara asta, care să nu recunoască trebuința să fie deslegată, nu numai în interesul nostru, ci în interesul patriei!

Onorată dietă! Partidul național român, perzînd ori-ce nădejde, că aici în dieta aceasta să fie ascultate plîngerile sale, perzînd nădejde că în bună înțelegere să poată rezolva această chestie, — s'a retras de pe te-

renul activității parlamentare și zeci de ani a stat de-o parte. Atunci nu numai foile, dar' chiar și bărbații politici într'una ne-au strigat: nu faceți bine că ațîțați pe afară, ci veniți aici, în dietă, aici e locul, aici e libertatea, aici e chipul de a ne înțelege! (Așa e! Așa e și bine!). Și eu asta am zis'o și sunt unul dintre susțitorii părerii să venim aici, și aici să ne spunem durerile. (Zgomot).

Prezidentul sună: Vă rog să nu tulburați pe vorbitor.

V. Goldiș: Am urmat deci acest sfat, pentru-că așa am crezut, că din prietenia vechilor vremei, a mai rămas o schîntee palidă și vom avea parte aici de o primire prietenoasă și putem încerca aici mijlocul de a ne înțelege.

Și iată, acum cînd suntem aici, ne strigă: Afară! (Intreruperi: Asta nu-i așa!).

După acestea, onor. dietă, o să pară foarte firesc, că noi nu avem cine știe ce încredere mare nici în guvern, nici în partidele din majoritate. Am așteptat însă până s'a pregătit planul de răspuns la Tron, am așteptat crezînd că majoritatea va fi înțeles și ea, că a sosit vremea regulării acestei chestii. Trebuie să spun însă, cu părere de rău, că majoritatea în planul său de răspuns nu zice un singur cuvînt despre chestia naționalităților, deși aceasta e chestia cea mare pentru țară.

Nu mă provoc la acei bărbați maghiari (ca Kossuth, Eötvös), mă provoc la lucrurile de față, la temnițele Seghedinului și Vațului, cari *dovedesc* în chip strălucit, că există chestia națională!

Sunt două chipuri de a deslega chestia națională. Să înțelege, să poate primi ideea, cum are obiceiul s'o spună Bánffy, că Ungaria numai așa poate fi, dacă va fi stat curat național (Aprobări în dreapta și stînga). Asta baronul Bánffy Dezső, și partea mare din majoritate, așa o înțelege, că în țara asta nu-i iertat să fie decît Unguri (contraziceri în stînga). E foarte natural ca Ungurul să dorească să fie numai Unguri în țara asta (Strigăte: Cine trăește aici, să fie Ungur!) Noi, o spun verde, aflăm că asta e foarte natural (Zgomot). E întrebarea însă: oare are Ungurul atîta putere ca pe cei 9 milioane de nemaghiari să-i sufle de pe suprafața pămîntului? (Zgomot mare).

Nagy György: Nu vrem să-i nimicim. Ci *facă-se* Unguri!

V. Goldiș: Dar' noi suntem încredințați, că chestia asta în felul acesta, cu sistemul lui Bánffy, nu să poate rezolva. (Mișcare, zgomot). Chestia națională, ori o socotim chestie de putere, ori chestie de drept. Dacă o socotim chestie de putere, atunci, firește, ori-ce nelegiuire este „îndreptățită“. Pentru-că pe câmpul de luptă nu întreb nici-odată, cînd trag cu pușca în cineva, ce păcătuesc împotriva umanizmului, și nici parafrăzii legii penale nu opresc asta. Atunci e îndreptățit dacă noi suntem dați afară de aici, dacă ne omoară, dacă împotriva noastră să folosește spînzurătoare, glonț, tun (zgomot mare).

Olay Lajos: Nu-i altă rezolvare.

Asta e singura! Asta o primesc!

V. Goldiș: Până acum însă politicienii conducători și președinții guvernelor așa au spus, că ei chestia

naționalităților o socot ca chestie de drept, recunoscând naționalităților drepturile culturale, de rasă și naționale.

Bánffy: Nici-odată!

V. Goldiș: Asta până acum, cel puțin oficial, așa era constat. Din scaunele ministeriale să recunoștea că noi, naționalitățile, avem anume drepturi...

Bánffy: Nici-odată! (Așa-și intreruperi: Ce fel de drepturi?).

V. Goldiș: Ca să nu amintesc altul, acolo e articolul XLIV. al legii dela 1868 (de naționalități).

Bánffy: Persoanele singurate au dreptul folosirii limbii!

V. Goldiș: Legea asta sancționată dela 1868 este în vigoare și azi. Cinstea politică nu cere oare respectarea ei? (Aprobări între naționalități). Cinstea politică nu cere oare să se aplice legea care obligă nu numai pe singurătatea deputații, dar și pe Maestatea Sa?... De oarece să zice că nu sunt legi de naționalități, nu avem drepturi naționale, — m'am provocat la o lege în fință, lege în care să zice că naționalitățile au drept de liberă asociere (protestări). Imi pare rău că sunt și acum legiuitorii cari nu cunosc legea asta (zgomot). În legea asta să spun că putem întemeia școli (zgomot) să ne cultivăm, ba că guvernul e dator a să îngrijă să se dea pentru cultura naționalităților și din banii țării (mișcare și ilaritate).

Wesselényi: Și ce mai vreți? Ne mai auzită cutezanță!

V. Goldiș: Până acum pe față nimeni n'a îndrăznit să tăgăduiască ființa legii. Bietul popor crede că el are drept la școală românească, pentru-că legea cunoaște acest drept, și domni ministrii nici nu spun că n'au acest drept, numai că în școală introduc apoi limba ungurească. (Intreruperi: Bine fac!)

V. Goldiș: Și bietul țaran își trimite copilul la școală. Oare ce vrea să-l învețe? Să știe ceace este spre trebuință în cercul său de lucrare, pe holda și în grădina sa. Copilul maghiar în decurs de 28 oare întruna aceste cunoștințe le învață, dar bietul copil Român 17 oare pe săptămână trebuie să învețe o limbă străină.

Imi pare însă rău, că atunci când noi venim aici cu porniri prietenești, aud zicându-se: Nu ținem samă de voi! (Zgomot). Ori țineți însă ori nu, noi datorințele patriotice ni-le vom îndeplini totdeauna, și ori vreți d-v. ori nu, noi rămânem fii credincioși patriei. Când nu pot primi planul de răspuns al majorității, ci declar că susțin cu trup cu suflet cel înaintat de partidul parlamentar al naționalităților, închei vorbirea mea cu nădejdea că nu va trece multă vreme, până-ce majoritatea o să se declare în chestia asta. Când apoi ne va da privilegiu, ca alături de majoritate să căutăm pietrele care să slujească de fundament trainic unei Ungării cu viitor mai frumos, mai fericit și mai puternic! (Aplauze între naționalități).

*

Ședința din 6 Iulie.

În ședința dela 6 Iulie, s'a continuat dezbaterile asupra adresei către Tron. Dintre deputații naționaliști (după Sirbul Polyt, și după Românul Goldiș), a lut cuvântul în această ședință:

Slovacul Milan Hodja, care spune, că și naționalitățile sunt credincioase năzuinței de a să întări vaza statului. Ar voi însă ca mai întâiu să se întărească vaza poporului! Cit timp maghiarii au luptat pentru drepturile lor cu legea într-o mână, pe atunci în cealaltă mână țineau cionmagul cu care dau în cap drepturilor naționalităților! — Salută cu bucurie clătinarea formei

dela 67, care a făcut cu puțință subjugarea Slavilor (neam din care face și el parte) atît în Austria, cît și în Ungaria. Destul îi este însă poporului clătinarea ori căderea formei dela 67, destul îi este restabilirea constituției? Nu, ci trebuie să se aducă o nouă constituție, venind la cîrmă oameni cari cinstesc voința poporului (democrația) cu votul universal și cu desființarea virilismului și a dreptului de vot al slujbașilor.

Vorbește apoi despre restrîngerea dreptului de intrunire, și arată că în cercul seu a fost oprită în Decembrie o adunare naționalistă, fiindcă era frig, iar în Iulie s'a oprit alta, fiindcă era cald! Intre „absolutism“ și stăpînire de azi, deosebirea este numai aceea, că sub absolutism au fost asupriți și Maghiarii, iar sub stăpînire de azi numai naționalitățile! Până la capul veacului al 18-lea statul ungar n'a avut nici o basă națională maghiară, în dietă erau Unguri, Slovaci, Români, nobili deopotrivă (Zgomot).

Ugron G.: Numai nemeși maghiari. Nu erau alți nemeși.

Milan Hodja: Cînd acei nemeși au lăpădat limba poporului, și-au pierdut titlul de drept de a fi conducătorii acestuia.

Stăruie pentru înființarea gimnaziului slovac, și adaugă că cea mai mare plîngere a poporului slovac este, că nu-și poate căuta dreptatea în limba sa! (Strigări pătimașe din stînga: Să învețe ungurește). Mulți Slovaci perd procesele din cauză că nu știu ungurește. (Strigări: Asta-îi învinuire contra judecătorilor maghiare. Acolo e talmaciul). Nu poate fi vorba de înțelegere deplină, cîtă vreme politica maghiară nu va nisui spre împăcarea simțimintelor tuturor. Primește adresa lui Polit.

Tot în această ședință a vorbit și deput. Dr. Stefan Petrovici, care a repetat că Ungaria este stat *poliglot* (al mai multor neamuri, nu „național“ al unui singur neam!) și că învățămîntul popular stă pe picior rău. (Strigări: Nu-î adevărat!) Ba-î adevărat (Strigări: Nu-î așa). Ba-î așa! *Schluss!* (Mare ilaritate). Arată că Slovaci și Românii sunt nemulțumiți, și dacă patria ar ajunge iarăși în primejdie, ca la 48, să teme, că poporul să va întoarce în contra ei!

Prezidentul: chiamă la ordine pe orator, căci nu poate îngădui să se facă un astfel de apel din această cameră către popor.

Dr. Petrovici zice, că nu vrea să ațîțe, dar mărturisește primejdiile ce le vede pentru țară în urma politicele rele ce să face cu popoarele ei. Ca încheiere primește adresa înaintată de Polit.

*

Au mai vorbit încă la dezbaterile asupra Răspunsului ce să se dea Coroanei, cinci deputați dintre naționaliști.

Luni, în 9 Iul., au vorbit deputații Coriolan Bredicean și Dr. Alex. Vajda Voevod, —

Mărti în 10 Iulie deputații Iehlicica, Dr. Aurel Vlad și Dr. Iuliu Maniu, — după care au mai luat cuvînt baronul Bánffy, durduind citeva năzdrăvăni de ale lui, apoi ministrul președinte Wekerle răspunzînd în dreapta și 'n stînga cite ceva.

De încheiere a luat încă cuvînt propunătorul Dr. Polyt și cu o nouă vorbire luminată, a spriginit planul de Răspuns al naționalităților.

Cu acestea discuția asupra Răspunsului ce să se dea la vorbirea cu care Maestatea Sa a deschis dieta, s'a încheiat.

În 11 Iul. s'a pus treaba la vot, și firește pădurea de mameluci a ho-

tărit ca Coroanei să i-să trimită răspunsul pregătit de guvern, nu cel al deputaților nemaghiari.

Așa va fi. Dar' să fie sigur în același timp mamelucii din tabăra guvernului, că și Maestatea Sa și lumea toată, a cetit Răspunsul pregătit de deputații naționaliști, încă mai cu grabă, ca pe cel ticluit de ministri!

Din vorbirile deputaților Brediceanu, Vajda, Iehlicica, Dr. Vlad și Dr. Maniu, vom aduce părțile cele mai frumoase în numărul viitor.

Politici ori comedieși?

Zilele acestea s'a mai jucat în dieta din Pesta o comedie de lume nouă. Mai mulți deputați mai hătâlmași au înaintat dietei o cerere, că adevărat fostul ministru Fejérváry cu soții săi, să fie dați în judecată ca vînzători de țară, pentru-că au primit a forma guvern într-o vreme, cînd nația maghiară avea voe de harță cu Viena. Cererea s'a dat la comisia rugărilor. Comisia a venit la dietă cu propunere că da, Fejérváry și soții să fie dați în judecată...

Cei ce au înaintat cererea asta, au înaintat-o cu înțeles, căci doar' până ministri de acum erau numai deputați de opoziție, ei și toți curtenii lor de fapt toți așa cîntau pe toate strunele, că guvernul ticălosului Fejérváry va trebui trimis pe banca acuzaților în fața tribunalelor și osîndit, poate chiar la furci, pentru-că a luat în mână frinele țării, după cari rîvneau ei, koșuthiștii.

Acum însă, că au ajuns a prelua ei frinele, ministrilor le venea greu de tot treaba cu darea în judecată a lui Fejérváry, mai ales că văzuse, că nici acela nu făcuse alte lucruri decum fac ei, ba ei le fac și mai cu coarne.

Intr'aceia iaca un alt năcaz: Deputatul Dr. Aurel Vlad ridică întrebare în fața dietei, (ședința din 7 Iulie) că drept e aceea, că ministri aceștia „naționali“, au lăsat de s'a plătit o sumă mare (e vorba de vre-o jumătate de milion) din banii țării, ca despăgubiri la slujbașii pe care îi pusese Fejérváry cel hulit? Cînd adevărat aceia au lăsat scaunele lor la oamenii koșuthiștilor, au fost plătiți din averea statului, deși li-să strigase atîta în față, că-s vînzători de țară!

A încurcat-o ministrul Wekerle cum a putut-o, că el știe ceva de acest lucru, dar' nu s'a făcut sub el, ci în vremea de trecere dintre Fejérváry și el. Așa că el ar fi găsit fapte împlinite, pe care nu le mai putea strica. — Mazeră pe părete! Adevărul e, că Fejérváry le-a zis: Vă las locul să veniți la putere, dacă întii și întii vă supuneți cererilor Impăratului și dați pace armatei, — a doua slujbașilor ce eu i-am pus în slujbe, le dați despăgubiri așa și așa. Și Wekerle nu să putea împotrivi, și a zis lui Fejérváry: știi ce, fă tu hîrțile de cîste toate gata, că tu hotărăști ce le dai și cît le dai, ca ministru ce ești încă azi, — apoi că banii i-or scoate mai tîrziu ceva, în zilele noastre de domnie, — aceea n'are să zică; va părea că a fost un lucru ce n'a mai stat în voia noastră a-l face nefăcut. — Și așa a făcut.

Dar' asta e mai mult comedie ordinară, ca politică de bărbați serioși.

Politica acestui guvern o zugrăvește foaia „Budapești Napló“ (Nr. 143) în următorul chip:

„Înșetrele din tîrg comedieși de-o groșiță îți arată că cu mare încor-

dare ridică o greutate de fer pe care e scris „500 kilo“. O prinde cu amindouă mînile, începe a o înălța, cade în genunchi, i-se mai rup vinele și abia o ridică, azvîrlind-o apoi jos. Publicul abia răsuflă ușurat, și bate din palme că a biruit. Dar' iaca vine clown-ul cel plin de fîrină pe gură și hărâindu-să merge la greutatea cea mare și o ridică cu degetul cel mic, — prin ce arată publicului care are ochi, că totul a fost un pleu gol și ușor!

Și pe vatra politice maghiare să fac acum chiar astfel de arătări. Vitejii naționali asudă, abia mai răsuflă și tot roșesc ridicînd la globul de pleu rotund, a cărui scrisoare vrea să te facă să crezi că e de cinci măji.

Onoratule public, fii bun nu te speria și nu îngheța de frică privind. Ori-ce paiat poate ridica această greutate de „5 măji“ cu degetul cel mic dela stînga! E comedie de tîrg totul! Politică maghiară a ajuns comedie de tîrg!

Da, vedem și noi că avem lucru cu niște comedieși desmățați. Durere numai, că pentru a nu să da cu totul de gol, că cu ce greutate mincinoase au ei a să lupta în sus (față cu Viena), apoi își ascut dinții tot asupra noastră a nemaghiarilor, împlîntîndu-și-i unde pot în noi, spre a abate luarea aminte a poporului lor dela comedia goală ce o joacă încolo!..

Dela Șomcuta-mare.

Năcăjirea alegătorilor cu „vizitarea“. — Neomenia gendarmilor cu bietul popor. — (Urmare).

În ziua alegerii.

Pe cînd în curtea „cetății“ alegătorii grofului benchetuiu după bunul lor plac, pe atunci alegătorii Doctorului Vajda în urma poruncii prezidentului, au fost siliți să se supună unei vizitații a trupului, sub cuvînt, că au arme. Zădarnic au stăruit Drii Vajda și Mihali pe lingă solgăbirău și pe lingă prezidentul alegerii, să trimită mai multe persoane pentru vizitarea aceasta a alegătorilor, aceștia au declarat, că nu au oameni pentru acest scop și astfel de dimineața dela 8 oare până după amiază pe la 3 oare, rînd pe rînd au fost vizitați numai de doi slujbași, alegătorii din tabăra lui Dr. Vajda și căraușii lor, împreună la 2000 persoane! Pe cei-ce nu erau încă vizitați îi încheide cordon de gendarmi, pe cei vizitați alți cordon. În chipul acesta voiau păzitorii legii și a „alegerii libere“ să aducă prin foame și sete pe alegătorii din tabăra română la desnădejde, căci în timpul acesta nu li-s'a putut da nici mîncare, nici beutură.

Au fost căutate toate casele și locul unde stătuseră alegătorii noștri, dacă nu cumva să vor găsi arme ascunse.

Abia cătră 4 oare după amiază, am putut da alegătorilor mîncare și beutură.

Dr. Vajda în timpul acesta umbla printre alegători, îmbărbătîndu-i și spunîndu-le, că nici d-sa dela 5 dimineața nu a luat în gură nici mîncare nici beutură și că nu va mîncă și nu va bea nimica, până ce nu vor căpăta toți alegătorii, cînd va mîncă din slănină și pâinea adusă lor tuturor. Alegătorii cu însuflețire ziceau, că vor ajuna măcar și 3 zile și trei nopți căci vād și ei că ce mișelie este la mijloc!

E de însemnat și vrednic de toată lauda faptul, că alegătorii noștri nu au primit deloc „horincă“, adevărat rachiul, toată ziua! Nici aceia, cari numai la 2 oare după miezul nopții au ajuns la votare. Ca să nu să zică că s'au dus acolo beuți. Laudă lor, braviilor Chioreni!

Incidente.

La intrarea alegătorilor Români în Șomcuta-mare un cortez Ovru al lui Teleki voi să răpească cu sila un car ca să-l ducă în tabăra maghiară. Bărbatul de încredere a partidei Vajda, dl Dr. Butean, intervenind, zădărnici scopul ticălosului. Dar' acesta, cu alți tovarăși să aruncă cu turbare asupra

dului Butean și trăgîndu-l din car îl bătură și-l călcără în picioare! Prezidentul alegerii nu vru să ne dea satisfacție.

*

Pe cînd dura vizitarea alegătorilor, închiși de toate părțile de gendarmi, oamenii rugară pe Dr. Vajda să facă să-i lase la o parte pentru lipsele truștești. Dr. Vajda merse la comandantul gendarmilor să facă rînduială în privința asta. Acesta nu vrî să împlinească cererea! Dr. Vajda rugă pe comandantul trupelor de infanterie, vicecolonel austriac, care și dădu poruncă să se retragă cordonul din dosul mulțimii, făcînd loc de mers la laturi! Bietii oameni, cari de 7 ceasuri staseră închiși, începură să meargă înapoi și în scurt timp erau mulți bărbați trași de-oparte spre gardul din apropiere! Gendarmul care stătea la capătul aripei, de-odată dînd calului pînteni, sări în galop asupra oamenilor! Atunci vicecolonelul de miliție văzînd această brutală și neomeniească purtare a gendarmilor, a lergă și el în galop la fața locului și plin de indignare (scribit), dădu poruncă gendarmului, să-i lase pe oameni în pace!

Stăteam cu dl Dr. Vajda în apropiere și am auzit următorul schimb de vorbe între un ofițer de gendarmi și între vicecolonelul de armată comună:

Vicecolonelul: Dă poruncă să li-să facă cu puțință alegătorilor a-și mîntui lipsele truștești! Retrăge îndată cordonul de gendarmi dela gard (gardul spre care plecase oamenii).

Locotenentul de gendarmi răspunse: Nu pot, căci gardul să ține de grădina contelui Teleki.

V. colonelul: Dar' oamenii trebuie să li-să facă cu puțință a-și mîntui năcazul trupesc.

Locotenentul de gendarmi: Mîntuiesc-și-l acolo unde stau, între ei.

V. colonelul: Cum poți cere un atare lucru, doar' oamenii au simț de rușine. Dvoastră (gendarmii) umblați cu oamenii mai rău decît cu animalele! Poruncește să se retragă cordonul!

Loc. de gendarmi: Nu pot, căci gardul e a grădinii contelui Teleki și prin grădină trebuie că să plimbă contesele.

V. colonelul: Acest loc a fost dat de viceprezidentul alegerii pentru partida lui Vajda, este o piață publică, deci alegătorii au drept de a sta pe locul întreg! În față sunt femeii, pe drumul țării și în casele cu etagiu, sunt în ferestre! Dar' și de altcundă acestă nu este în clipa asta a nimănui, afară de al alegătorilor partidei lui Vajda! Retrăge numai decît cordonul dela gard!

Loc. de gendarmi: Dle Vicecolonel, eu împlinesc aceasta numai în urma poruncii și pe răspunderea d-voastră. (Și numai așa a retras cordonul!).

(Va urma).

Întîia însoțire românească pentru valorizarea laptelui.

O veste frumoasă vine din frumoasa Săliște (lingă Sibiu). Să vestește anume că:

Vrednicul protopretor al Săliștei, dl Petru Drăghici, pus cu sîrguință de fer să alcătuiască, în Săliște o însoțire economică pentru valorizarea laptelui, a izbutit foarte frumos cu ideea sa! Cu ideea să ocupă deja de pe la anul 1900. Dar' neîncrederea oamenilor noștri în astfel de înviri, i-a pus stăvile până acum. Cu stăruința de fer ce caracterizează însă pe dl Drăghici, le-a învins, și azi în Săliște e în plină activitate, întîia însoțire pentru valorizarea laptelui.

Dl O. Sglimbea, funcționar ce descrie prin foi această întreprindere, ne spune despre ea următoarele:

Cum la toate întreprinderile banii vorbesc la început, așa și la însoțirea pentru valorizarea laptelui. Dar' Casa de păstrare din Săliște, a pus la dispoziția însoțirii

5000 cor. Instalațiunea de mână cu putere de mână s'a comandat, și începutul să făcă cu fabrica în luna Aprilie a. c., luând dl prim-pretor pe rizicul său, toată conducerea și administrarea în mână pe un timp de 5—6 săptămâni.

Insoțirea are pentru scopul ei un local anume construit. Stă din 4 odăi, fiecare cu chemarea ei. În una să primește laptele și să smântânește, în altă să lucră urda, în alta să lucră laptele smântănit făcându-să din el caș, brânză sau lapte acru, iar' o odă servește de birou.

Conducerea lucrului o are un conducător și 3—4 lucrători. În fiecare zi însă câte un membru al direcțiunii, al consiliului de supraveghiere, fac pe comisarul de zi în localul Insoțirii, scriind în coala de zi litrele de lapte aduse și făcând probe despre bunătatea laptelui. Aci primpretorul, aci protopopul, notarii, învățătorii, funcționarii de bancă și alți inteligenți, pe schimbate, fac acest serviciu — de sine înțeles din dragă voe și gratuit, — și în tot cazul numai spre laudă le poate fi aceasta, iar' încrederea publicului sigur crește văzând pe fruntașii satului dând mână de ajutor la un lucru frumos.

Laptele să primește cu 10 fileri de litru. Pe timp de vară fiecare, cine aduce lapte, capătă înapoi pentru preț redus ca lapte smântănit jumătate din laptele dus. Acesta a fost un lucru cu multă greutate dus la cale. S'au convins însă toți, că și laptele smântănit e destul de bun pentru trebuințe casnice. Insoțirea deocamdată nu-l poate valoriza ca caș, brânză, etc., deoarece n'are încă piața pentru această marfă.

Untul fabricat este de o bunătate mare. S'a câștigat foarte repede piața Sibiului și chiar la Pesta a fost foarte lăudat. Nu să poate produce deocamdată atâta cât să cere pentru trebuințele insinuate. Bunătatea mai mare untului să înțelege prin împrejurarea, că nutrețurile noastre de luncă și dealuri, dau nutremânt de neîntrecut, care produce un lapte, din care să scoate un unt de tot gustul, toată aroma și frumuseța (coloarea) recerută. Untul în fabrică să pachetează în bucățele de $\frac{1}{8}$ — $\frac{1}{2}$ kgr. și pe bucată din formă rămâne în unt tipărit numele „Săliște“, iar' pe margini e împrejmuț cu flori tot în unt făcute. Să și pachetează foarte cu gust.

La zi să primește până la 1000 litre de lapte numai din Săliște. Aceasta numai pentru timpul cald de vară. Pe timpul mai rece însă să primește și din comunele vecine, așa că e cu puțință de a ajunge la 2000 litre pe zi.

În săptămânile de probă până la 1 Iunie s'au prelucrat peste 30.000 litre de lapte și s'au plătit peste 3000 cor. în bani gata. Erau femei, cari până la 30 cor. au căpătat pentru laptele adus în o lună. Apoi nu e acesta un mare bine pentru populațiune? Pentru țaran a avea 20—30 cor. la lună e un venit cât de mare. Un bine e acesta, pe care numai cel-ce-l are îl poate prețui. Iar' binele nu stă și nu va sta numai în aceea, că s'or împărți bani la popor, ci poporul însuși, văzând bunul ce i-să face, va pune mai mult preț pe economia de vite, le va îngriji și va sporî numărul lor, ceea-ce numai în interesul înaintării sale este.

În ziua de Rusalii anul acesta

Insoțirea după-ce s'a încredințat de frumosul avânt ce-l poate lua, s'a și constituit. A ținut adunare generală și a ales direcțiunea și consiliul de supraveghiere în mod statornic. În urmarea acestora s'a și cerut împotocolarea firmei sub numele „Insoțirea pentru valorizarea laptelui în Săliște“. În adunarea generală de constituire s'au votat și statutele Insoțirii. În statute s'a primit un punct în înțelesul căruia laptele aumai de la membri să primește. Prin aceasta Insoțirea va fi scutită de dare, dar' s'a urmărit un alt scop în deosebi: Membrii au subscris acții de câte 40 cor.; după acție să dă 5% dividendă. Scopul fiecărui membru trebuie să fie și acela de a căpăta dividendă mai mare, iar' aceasta mai ales atunci să va putea, când membrii totdeauna vor aduce lapte curat. Fiind laptele de tot curat, din el să produce mai mult unt, caș, etc., acestea se valorizează pentru mai mult, mai mare va fi deci și dividendă. Cine aduce lapte fals, să înșală deci și pe sine. Un punct potrivit e dară acesta în statute.

De interes general e apoi măsura, că 25% din câștigul curat să împarte pentru premii economice, iar' cametele capitalului de rezervă, să dau an de an episcopiei protopresbiterale a tractului ort. român din Săliște, pentru crearea unui fond cultural filantropic.

Poporațiunea comunei Săliște și a comunelor învecinate din această Insoțire își va simți pe viitor binele convenit. Un product însemnat al economiei sale de vite nu să mai perde zi de zi, lună de lună, an de an, ci să valorizează aducându-le folos.

Știri politice

Rusia — cu două armate!

Știri foarte ciudate vin din Rusia. Fiindcă pornirea revoluționară nu vrea să înceteze, și mai ales fiindcă armata nu mai dă punct de razim și încredere împăratului și sfetnicilor săi, — acum s'a ivit între populațiune pornirea de a alcătui o nouă pază: garda națională, un fel de a doua armată, stînd din oameni noi, din voluntari civili, cari vor să stea cu totul sub poruncile țarului doritor de a face rînduială în țară!

Fiindcă dieta e tare prielnică poporului de rînd și chiar prin hôtărîrile sale trezește poftele și ațîță dorințele lui de a ajunge la mult bine, — guvernul are de gînd să o risipească cu puterea, căci prin lucrarea ei, deși cinstită și iubitoare de popor, pare că așterne mereu praf de pușcă peste țară, și îngreunează readucerea bunei rînduiei.

Partidul proletarilor (sărăcimii) și a huliganilor, au făcut chemare către grosul poporului, să omoare pe toți Jidovii și pe cărturarii potrivnici lor, celor săraci!

— Regimentul de călărași al 7-lea, s'a răscolat. Cînd au fost trimiși contra lor infanteriști și dragoni, — soldații răscolăți s'au închis în casarmă și au primit cu foc din toate ferestrele ei, pe infanteriștii și dragonii ce veneau să-i supue! Aceștia perzînd în luptă un ofițer și mai mulți soldați, au fost siliți a să retrace.

— În Kiew un batalion din regimentul 4 de infanterie s'a răscolat. Două batalioane de cazaci au pornit să-i supue, dar' răscolății i-au respins cu baionetele!

— Foile polone din Lemberg scriu, că în întreagă armata rusă, pornirea revoluționară e tot mai primejdioasă, și acuși nu va mai fi supusă nici o parte a ei!

— „Liga patriotică“ care vrea apărarea contra revoluției, a cerut guvernatorului din Kiew 5000 de revolve și gloanțele de lipsă, pentru a-și înzestra membri cu ele spre a să apăra contra revoluționarilor.

— Corabia „Petru“, sub steag danez, a sosit în portul suedian Lulea, avînd pe ea 10.000 de puști și foarte multe muniții (gloanțe și dinamite). E vădit că armele și munițiile sunt trimise spre a ajunge în mâinile răscolăților!

NOUȚĂȚI

Monument bravurei românești în Orăștie.

Corpul ofițerilor dela Regimentul de infanterie Nr. 64, de casă, a invitat publicul din loc la festivitățile de dezvalire a monumentului ce a ridicat în curtea casarmelor din loc, bravilor soldați ai regimentului cari s'au făcut nemuritori prin curajul lor de lei în lupta dela Biskupitz (la 1866). Impiindu-să 40 de ani dela aceea luptă, Regimentul ridică în curtea casarmei un frumos monument intru pomenirea eroilor săi, despre a căror bravură povestește an de an soldaților la ziua aniversară, și îi arată de pildă strălucită celor de azi.

Programul sărbătorilor desvării a fost stabilit așa: Vineri în 13 Iulie la orele 4: Tragerea la țîntă a ofițerilor, pe locul de tir (depușcat) din pădurea orașului. Sara la orele 9: retragere cu muzică.

Sîmbătă în 14 Iulie: Trezire cu muzica, la orele 9 desvălirea monumentului cu parazi în curtea casarmei. Sara concert cu joc în sala hot. „Transsylvania“.

Invitările la aceste festivități le vedem făcute în 2 limbi alătura, nemțește și ungurește.

Știind că acest regiment e alcătuit aproape curat din flăcăi romani, și că însuși eroii a căror bravură să prăznuiește, au fost aproape toți Români, — ce greu cade inimii românești a vedea limba română uitată, nesocotită și acil!

Așa credem, că aceste invitații nu sunt acte oficioase, ca hîrtiile ce merg la solgăbirău, unde să cere acum din oficiu punerea limbei maghiare alătura de cea germană, — ci sunt acte de complezanță din partea corpului ofițerilor față de publicul din oraș, pe care îl invită la sărbare.

Iar' dacă invitarea e un act al complezanței, apoi Doamne, ce am greșit noi, Români, față de Regimentul nostru, ca atenția conducătorilor lui față de noi, să se arate prin înălțurarea limbii noastre, atunci cînd față de Maghiari, cari în regiment abia fac 4—5% și în oraș nici pe jumătate cît noi Români, atenția li-să arată punîndu-să limba lor alătura de cea oficioasă a armatei?

Nu-s așa departe în trecut, ca să poată fi deja uitați, cei doi ani în cari, din pricina obstrucției koșuthiste maghiare, nu s'au putut face asentările în țară și regimentele n'aveau de unde lua recruți. Noi, din îndemn propriu, nerugați de nimenea, ci nevrînd să demonstrăm și noi contra armatei, am dat sfat flăcăilor Români să vie de bunăvoie la asentări, că-i interesul lor să scape la timp de serviciul militar și noi n'avam lipsă să demonstrăm contra armatei. Cine nu-și aduce aminte de răsunsetul minunat ce a avut îndemnul „Libertății“? Că veneau zilnic douăzeci-treizeci de flăcăi, chiar și de prin depărtatul Zaránd, și intrau cîntînd în oraș și să supuneau asentării. Și atîta au venit, că s'a umplut numărul de recruți de lipsă regimentului, ba au întrecut, de s'au mai trimis și la alte trupe!

Ne aducem aminte ce minđri erau oficerii nostri de loialitatea poporului român care le dă regimentul lor. Un domn major al regimentului, știind că acei recruți noi i-am trimis prin cinstitul nostru sfat dat poporului, a oprit pe un redactor al nostru în piața Orăștiei și stringîndu-l discret mîna, i-a zis un mult spunător: „Ich danke!“

Redactorul nostru a considerat ca fină atenție pe acest „Ich danke“, și i-a căzut bine, dar' nici că l-a mai spus macar cuiva, ca să nu creadă cineva că-și face reclam sieși ori foi cu el.

Azi însă, cînd ne uităm la invitarea ce ne stă înaintea, inima noastră de buni Români și de popor loial față cu regimentul nostru, e foarte dureros atînsă, văzînd cît de puțin „Ich danke“ să poate ceti pe aceste invitații, atît față de purtarea bravă de totdeauna, cît și de cea mai recentă a poporului român față de regimentul său, ba și față de memoria însuși eroilor prăznuieți, Români și ei aproape toți!

Dar' nu întrăm mai adînc în discuție. Ca să nu tulburăm solemnitatea ce să face bravurei românești a unor fii mari ai Regimentului nostru de casă.

N'am putut însă să ne ascundem durerea în față neatenției ce — poate fără de gînd rău — s'a făcut față de publicul român din oraș, față de limba regimentului și de limba majorității absolute a eroilor prăznuieți ai Regimentului, care și atunci, ca și azi, da peste 90% din ostașii lui!

Azi, Vineri, dimineața a intrat în oraș, venînd dela Murăș-Vasarheiu unde e statul major (stab-ul), muzica militară și un pluton (Zug) de onoare, condus de un ofițer, aducînd steagul Regimentului, care va fi închinat în fața monumentului bravilor dela 1866.

Inchinăm și noi cuvinte de omagiu înaintea memoriei voastre, bravi eroi dela Biskupitz, aproape toți fii ai poporului român, pe care vă preamărește acest monument.

Dintre veteranii cari au fost martori bravurei dela 14 Iulie 1866, avem și în Orăștie încă 3 Români, pe George Brașai, măestru măsar, Vasile Oprușan, zugrav și Ioan Grozav, econom, — cari au primit invitații deosebite a să înfățișa mîna la sărbări, alături de alții veterani ce s'ar găsi în viață.

Regele Angliei la Viena. Să scrie că Regele Angliei Eduard, care acum petrece în Marienbad la scâlzi, — la începutul lui Septembrie va veni la Viena spre a vizita pe Împăratul și Regele Francisc Iosif. Maestatea Sa îl va primi cu căldura și cu frumoase sărbări, date în Schönbrun în onoarea înaltului Său oaspe.

Numărul viitor al foi „Libertatea“ va mai merge numai la adresa acelor, cari sunt în rînduială cu plata abonamentului, cari pe trecut nu au restanță, și pe viitor au renouit.

Cetitorii nostri din popor vor fi băgat de seamă că foaia „Libertatea“ e așa îngrijită, că ori-cetăran, ori-ce tiner cetitor, care n'a văzut prea multă lume și n'a putut învăța multă carte, încă poate înțelege tot ce să scrie în această foaie. Prețuiască-o dară ca pe cea mai bună foaie pentru popor, și stăruiască a o vedea în mână la cîți mai mulți cetitori, — iar' prin felul nostru de abonament, dîndu-o noi cu abia 1 fl. 20 cr. pe an celor-ce abonează mai multe în o legătură, — ea a ajuns a fi și cea mai ieftină între toate foile din țară!

Vă rugăm dar' a grăbi cu trimiterea banilor de abonament pe jumătatea a doua.

Banca din Puiu. Dumineca trecută s'a constituit la Pui noua bancă românească pentru a cărei înființare a ostenit inteligența română de acolo, în frunte cu zelul dn avocat Dr. Toma Ienciu. Fiindcă capitalul de acții, 60.000 cor., a fost subscris întreg, adunarea generală a putut trece la constituirea băncii, a votat statutele și a ales înfița direcțiune și comitetul de supraveghere.

Dorim spor și înflorire noului institut, spre întărirea economică și națională a populațiunii noastre din acel ținut!

Iertări din arinzi orășenești. În ședința dela 4 Iulie a comunității

orașului nostru Orăștie. — s'au făcut iar frumoase iertări de arinzi: Arîndatorului vămiei țîrgului, d. S. Schull i-s'a iertat 800 cor. pe anul trecut, sub cuvînt că țîrgurile fiind prea mult închise din pricina boalelor de vite ori de porci, a avut scurtări în venite, — iar' arîndatorului morii orașului, d. A. Zeitler, i-s'au iertat 1000 cor., sub cuvînt că au scăzut venitele morii prin înființarea de mori cu benzin în jur. După contract n'avea drept la nici o iertare de arînd.

Regruții ce s'au asentat acum e veste că vor avea că între în slujbă la 1 August, iar' rezerviști numai la 1 Octobrie.

Socotelile orașului nostru sunt de poveste în ședințele comunității orășenești, ca și prin congregațiile comitatului, că vin tot cu întîrzieri de ani întregi.

În ședința din urmă a comunității a ieșit iar la iveală minunata stare de lucruri, că socotelile oficiului orfanal orășeneșc, pe 1903 și budgetul celui an, nici azi nu-s gata și nu-s în rînduială. Ce temei solid au dară socotelile anilor cesterlaltii.

Și batjocorit și împușcat. Știre urită vine din Murășorheiu. Vice-căpitanul orașului Eugen Oreszkovics, avea nevastă frumoasă și — necredincioasă. Un sublocotenent (Lieutenant) de honvezi îi făcea „curte“, ba dragoste deplină. Zilele astea bărbatul l'a găsit în timp neiertat la femeea sa, și a urmat un aprins schimb de vorbe, după cari ofițerul a scos revolverul și a împușcat numai decit pe bărbatul înșelait iar' necredincioasa femeie, încă și ea apără pe ucigaș, zicînd că bărbatul ei a fost de vină (?!), că l'a vătămă pe domnu ofițer cu vorbe, — pe cînd acela mai nu-l vătămase cu faptele sale! Azi ofițerul e închis și toți cred că va fi pedepsit aspru, dpă cum i-să cuvine.

Pentru țîrgul de vite al Orăștiei să va zidi o cancelarie anume, mai de dai Doamne, în care să se facă țidulele de vite, — iar' pentru oameii cari așteaptă gătirea pasapoartelor, să face un șopru de așteptare-

Judecată scurtă. O foaie revoluționară rusacă publică hotărîrea comitetului conducător al partidului lor, prin care sunt judecați la moarte:

1. Anton Paiețki din Lodz, pentru-că a făcut descoperiri despre întocmirea revoluționarilor de acolo, prin ce au fost arestați 12 din partid, — 2. David Gurevici, student universitar din Petersburg, pentru-că a potopit niște bani ai partidului și și-a defăimat ortacii, — Stanislau Nanaski, șuster, care făcea jăfuirii în numele partidului, fără să fi fost membru al lui. Pentru aceste fapte numiții au fost judecați la moarte de conducerea partidului. Urmarea a fost, că: toți trei au fost împușcați în stradă de ortaci de ai lor din partid, acolo unde i-au înțilnit! — Așa disciplinează acest partid pe membrii săi.

Petrecere în Brad. Meseriașii Români din Brad invita la petrecerea de vară ce să va arangia Duminecă în 2/15 Iulie 1906. Începutul la orele 2 d. a. Venitul curat e destinat pentru sporirea „Fondului pentru ajutorarea învățăceilor și sodalilor Români“ din Brad.

Un nou mijloc de păstrare a introdus, pentru prima oară la Români, Cassa de păstrare din Săliște. La stăruința dlui prim-pretor Petru Dragits, Cassa de păstrare, urmînd îndemmurilor ce să dau pe urma invenției Americanului O. Burus, a procurat deocamdată 1000 cassette de fer (lădițe) pe care le împarte clienților, să le aibă acasă și să depună în ele ori-ce sumulițe de bani, la ocazii binevenite.

Această nouă măsură de a îndemna poporul nostru să facă economii, ar trebui discutată pe larg și conducătorii Cassei de păstrare ar face un minunat serviciu, dacă ar descrie pe larg felul cum ei lucrează, cu aceste cassette.

E însemnat acest lucru cu atât mai mult, cu cât „Întreprinderea caselor de păstrare domestice“, fondată de inventatorul Burus în America și-a aranjat de curând în Budapesta o agentură care imbiie introducerea acestui nou sistem de păstrare.

Agricultorii și întreprinzătorii sunt invitați să facă oferte pentru livrarea de fân, paie de așternut, lemne de foc și cărbuni de piatră, trebuincioși trupelor armatei comune din corpul 12 (ardelenesc). Pertractarea ofertelor să face în Sibiu la 13 Iulie, în Brașov la 19 și 20 Iulie, în Alba-Iulia la 11 Iulie și în Cluj la 17 Iulie. Ofertele în scris, urmate de mostre sunt a să înainta la comisia cenzurătoare până cel mult la 10 oare a. m. din ziua pertractării. Condițiile de livrare să pot vedea la oficiile unde să ține pertractarea ofertelor.

Copie gratuită din cartea funduară. Cei-ce au datorii întabulate în cartea funduară și vreau să le convertească capătă spre acest scop (pentru contragerea noului împrumut) copie gratuită din cartea funduară, dacă dau rugare provocându-se la ordinația Nr. 84.838/893 a ministrului de finanțe.

Aviz pentru erezi.

„PALAVRE“

un drăguț volumaș de schițe scrise cu spirit și cu haz de

GAVRIL TODICĂ

au apărut! Volumaș de 4 coale tipărite; cu 50 bani. Să poate procura la autor în Geoagiu (Algyógy).

Pentru proprietarii de vii. *Corneliu Demeter*, apotecar în Orăștie, (apoteca *N. Vlad.*) are de vânzare „*Peronospin*“ mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la stropirea viilor.

Acesta e probat ca cel mai bun, și prin folosință s'a dovedit a fi mai cu folos ca piatra vinătă sau ca alte asemenea mijloace, și e totodată cel mai lesne. E preparat propriu. Prețul unui pachet 40 fil. Fiecare pachet e provăzut cu numele *Cornel Demeter*, și cu instrucție de întreținere.

Stropirea cu „*Peronospin*“ e mai bine dacă să face în zi senină; pe timp noros ori ploios, nu, nici în contra vântului.

Dar' afară de vii, „*Peronospin*“-ul să poate folosi cu efect admirabil contra boalei de *grumpene*, cum și la *stirpirea omidelor* și *insectelor* stricăcioase la pomi: contra păduchilor de trandafiri (la trandafiri să pune fără var), și la desinfectarea cotețelor de galițe. 2—5

Școala de menagiu din Sibiu.

Să aduce la cunoștința onoratului public român, că cursurile „Școlii pentru economia și industria de casă“ pentru anul școlar 1906/7, să vor începe în 15 Septembrie n.

În anul școlar 1906/7 va funcționa atât secțiunea economică a școlii cât și cea industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice, care stă sub conducerea dsoarei *Vetura Papp*, va cuprinde: a) învățămînt practic: pregătirea bucatelor și a pâinei; păstrarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinaritul; spalatul, călcatul și îngrijirea rufelor; facerea rufelor; b) învățămînt teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei,

contabilitatea, igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiască în edificiul școlii, Strada *Baier Nr. 1* (edificiul „*Albinei*“). Să vor primi numai eleve, cari au împlinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară. Instrucția va fi exclusiv în limba română. Să va conserva însă și în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară și germană, dar' numai în pauză și la masă.

Taxele prescise: 1. Fiecare elevă internă va avea să solvească o taxă lunară de K 50—, din care să vor achita spesele efective ale școlii, cu excepțiunea remunerațiunii instructorilor, pe care o achită reuniunea din al său. 2. Fiecare elevă externă va avea să solvească o taxă lunară de K 40—, pentru care va primi și amiaza și ojina. Taxele sunt a să solvi tot pentru trei luni anticipativ. În caz, că o elevă înscrisă deja întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fiecare lună a anului școlar cu câte K 10— Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufe necesare, 6 ștergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare. Șorturile pentru bucătărie și-le vor face elevele înesși; dar' șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

Cursul să începe în mod regulat la 15 Septembrie n. și sa termină la 15 Iulie n.

II. Instrucțiunea secțiunii industriale, care stă sub conducerea dsoarei *Alexandrina Țieranu*, va cuprinde: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țăsut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne vor avea să solvească pentru întreținere o taxă lunară de K 50— și didactru lunar de K 10—; cele externe vor solvi didactru lunar de K 10—-. În caz, că o elevă înscrisă deja, întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fiecare lună cu câte K 10.

Pentru amîndouă cursurile informațiuni să pot primi dela conducătoarea școlii; dsoara *Veturia Papp*, Sibiu, Str. *Baier Nr. 1*.

O calfă de pravălie pentru bransa de confecțiune de modă pentru domni, care să vorbească limbile maghiară, română și germană, — află aplicare îndată în pravălia subscrisului. Tot aci:

— **3 croitori**, pentru lucru fin, găsesc aplicare. Condiție durabilă! Cei căsătoriți, ca mai statornici, sunt preferiți.

Simion Corvin iun.,
comerciant și eroitorie în Orăștie
3—3. (Szászváros).

O calfă

și doi învățăcei de pravălie, —

să primesc numai decît în pravălia mixtă a subscrisului.

Condiție bună și durabilă.

Învățăceii să aibă vreo 2 clase gimnaziale ori reale.

Cei-ce pe lângă limba română, cunosc și limbile maghiară și germană, ori macar una din ele, — sunt preferiți.

Ioan Rob
comerciant
ORĂȘTIE (Szászváros).
2—3

Calfă și învățacel

pentru
pravălia de modă
a subscrisului, să primește
imediat. **Schuster Sándor**
comerciant în Deva.
2—1

In pravălia de băcănie, ferărie, porcelan și sticlă a subscrisului să primește

Un învățacel

care să aibă etatea dela 14 ani în sus. Sunt preferiți tinerii, cari au absolvat clase gimnaziale, reale ori comerciale și posed atît în scriere, cît și în cetire pe lângă limba română și pe cea maghiară și germană.

Cei cari doresc să se ofere la:

Ioan Cutean,
comerciant în Brad
(Hunyadmegey).
1—3

Mașină nouă de săminat,

invențiunea lui *Vrühne*

privilegiată, care să poate întrebuința la tot felul de semințe, pe locuri șesoase, deluroase, sau gropoase, le samănă la fel, — din cauza vinderii moșiei este de vîndut, cu preț ieftin și condițiuni de plătere favorabile. Tot aci e de vîndut o sanie de săniat, o mașină de tăiat nutrețul, un cuțit de tăiat gireada, claiă de fin.

Informațiuni dă administrația foii. 1—3

Caut loc de *

negot și crîsmă.

Un Român întreprinzător dorește să afle în o comună potrivită o casă care să aibă dreptul de crîsmă și de vânzare de alte mărfuri de casă, sau cel puțin puțin să poată căpăta licenție.

Dorește să o iee în arîndă sau sub alte condiții, dacă îi convine poziția. De e de vânzare o cumpără. Dacă pe lângă casă va fi și pămînt lucrător să primește cu plăcere.

Doritorii să se adreseze la redacția foii, care le dă adresa întreprinzătorului. 1—3

Dela
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Primăria orașului București.
Direcțiunea Comptabilității.

Publicațiune.

În virtutea autorizațiunii date prin legea promulgată la 5 Iunie 1906, cu decretul Regal Nr. 2366

Primăria Capitalei
denunță prin prezentul aviz și

chiamă la plată prin anticipare pe:

Ziua de 1 Noemvrie 1906
toate obligațiunile Împrumutului Comunal de lei 16,000.000 5% din anul 1884, a cărui dobîndă, prin legea din 8 Maiu 1895, a fost redusă la 4 1/2%.

Această denunțare cuprinde: 11.212 obligațiuni à 500 lei și 2240 à 2.500 lei, în valoare totală de lei 11,206.000, aflate în circulațiune din Împrumutul menționat mai sus.

Obligațiunile chemate la plata anticipată vor înceta de a mai purta dobîndă dela 1 Noemvrie 1906.

Capitalul acestor obligațiuni să va plăti cu 500 și 2.500 lei, după valoarea nominală a obligațiunilor, în București la *Banca Națională a României* și în Germania cu 400 și 2.000 mărci, după valoarea lor nominală la următoarele Bănci: a

La *Berlin*: la *Direction der Disconto-Gesellschaft* și la *Cassa de Bancă S. Bleichroeder*, iar' la *Frankfurt per Main* la *Sucursala Direcțiunii der Disconto-Gesellschaft* din acel oraș.

Primar M. G. Cantacuzino.

Director **C. Mihăiescu.**

Prospect.

Împrumutul orașului București de lei 26,000.000 valoare nominală în obligațiuni 4% din anul 1906.

În virtutea legii din 5 Iunie 1906, Comuna București emite un împrumut în valoare nominală de 26,000,000 în obligațiuni 4%. Acest împrumut este destinat la facerea de diferite lucrări de edititate precum și la plata prin anticipare a restului obligațiunilor comunei București 5% rămase în circulațiune, emise în anul 1884, a căror dobîndă, prin legea din 8 Maiu, 1895, a fost redusă la 4 1/2%, precum și a restului împrumutului contract la Casa de Depuneri în anul 1899 cu dobîndă de 5 1/2% pe an, cari ambele reprezentau la 31 Martie 1906 o datorie de lei 12,001.335 bani 65.

Împrumutul este garantat cu partea disponibilă din veniturile comunale care nu este afectată la alte împrumuturi și cu privilegiu înaintea ori-cărei alte cheltuieli.

Obligațiunile acestui împrumut sunt clasate printre fondurile publice admise de Banca Națională a României și de Casa de Depuneri, Consemnațiuni și Economie la toate operațiunile autorizate prin legile și statutele acestor instituțiuni.

Nouele titluri sunt scutite de ori-ce impozit prezent și viitor.

Plata cupoanelor și a titlurilor eșite la sorți să va face la 1 Maiu și 1 Noemvrie ale fiecărui an la București la Casa Comunală și la Banca Națională a României, iar' în alte orașe la Sucursalele și Agențele Băncii Naționale.

Amortisarea acestor obligațiuni să va face al pari în 100 semestre prin trageri la sorți, din 6 luni, cari vor avea loc la 1 Martie și la 1 Septembrie ale fiecărui an.

Prima tragere să va face la 1 Martie 1907.

Numerile eșite la sorți să vor publica prin *Monitorul comunal*, *Monitorul oficial* și alte ziare.

București, Iunie 1906.

Primar, M. G. Cantacuzino.

Condițiuni de subscriere.

În baza prospectului de mai sus Banca Națională a României oferă în subscriere publică 26 milioane lei aur valoare nominală în obligațiuni 4% ale orașului București din 1906.

Subscripțiunea să va face contra numerar și contra Obligațiunii Comunale din 1884 convertite în 4 1/2% în anul 1895 și chemate la plată prin anticipare.

Subscrierea va avea loc în ziua de

26 Iunie 1906.

Prețul emisiunii este fixat la 88 lei pentru suta de lei capital nominal, plus dobînda dela 1 Maiu până la data vărsămintelor.

Poseorii de obligațiuni 4 1/2% din 1895 vor putea subscrie la acest împrumut cu obligațiunile lor prezentînd aceste titluri în București la Banca Națională a României și în celelalte orașe, la Sucursalele și Agențele ei, chiar dela data aparițiunii acestei publicări până în ziua de 26 curent inclusiv.

Obligațiunile 4 1/2% trebuie să aibă toate cupoanele lor neexigibile.

Subscriitorii în numerar vor depune în momentul subscrierii o cautiune de 5% din suma scrisă în bani sau efecte publice admise de Bancă ca gagiu pentru împrumuturi, după cursul zilei.

Subscrierile în obligațiuni 4 1/2% ale comunei București din 1895 și subscrierile până la 15,000 lei sunt ireductibile.

Îndată după închiderea subscrierii, Banca va face repartițiunea anunțînd'o prin publicări.

Vărsămintele la sumele atribuite să vor face în modul următor:

25% îndată după repartiție
15% la 15 Iulie
20% la 15 August
20% la 15 Septembrie
20% la 15 Octomvrie.

Contra acestor vărsăminte subscriitorii vor primi titluri provizori de noue obligațiuni ale comunei București 4% din 1906 pe deplin liberate cari să vor preschimba în titluri definitive.

Epoca preschimbării titlurilor provizori în titluri definitive să va anunța prin publicări speciale.

Subscriitorii în titluri de 4 1/2% vor primi în plus în număr 1 leu 25 bani pentru fiecare obligațiune de 500 lei și 6 lei 25 bani pentru fiecare obligațiune de 2500 lei reprezentînd diferența de dobîndă între 4 1/2% și 4% pe timpul dela 1 Maiu 1906 până la 1 Noemvrie 1906.

Sumele ce nu să vor putea remite subscriitorilor cu titluri de 4 1/2% în noue obligațiuni de 4%, să vor plăti în număr.

Cautiunea de 5% nu va fi liberată decit după efectuarea tuturor vărsămintelor.

În caz cînd subscriitorul nu va efectua vărsămintele la timp, Banca Națională este în drept a vinde imediat, fără somațiune, punere în întîrziere sau altă formalitate judecătorească, cautiunea sau titlurile atribuite spre a să acoperi de toate pagubele provenite din neefectuarea la timp a acestor vărsăminte.

București, Iunie 1906.

Banca Națională a României.